

NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 13. oktobra 1855.

List 82.

Nova postava zastran smerkovih in červivih kónj.

Leta 1851 je bila postava razglašena, kako naj se ravna z opravo in kožami smerkovih in červivih kónj (rotziger und wurmiger Pferde) in kako naj se čedijo štale, kjer so bili takošnji konji.

Ker pa je skušnja učila, da ta postava v nekterih zadevah ni bila zadostna za popolno pokončanje kužnega strupa, se ima po cesarskem ukazu od 14. julija tekočega leta v gori omenjeni postavi od leta 1851 sledeče premeniti in vprihodnje in povsod po tem ravnati, kakor ta nova postava velevala, namreč:

„Če so škafi ali kaka druga posoda, iz ktere so se kužni konji napajali, že malo prida in v slabem stanu, se imajo pokončati; kertače, štrigeljni, ujzde in štriki pa, ki so prišli s kužnim konjem v dotiko, se imajo vselej sožgati, naj so kakoršni koli, dobri ali slabi.“

„Če je štala tudi velika, v kateri je bil smerkov ali červiv konj, ni zadosti, da bi se le na desno in levo, kjer je kužen konj stal, vse dobro počedilo, ampak cela štala se mora počediti.“

„Če so pa štale takošne, na priliko, iz lesa ali kakošne druge enake robe narejene, da se ne dajo do čistega očediti, se morajo do tal podreti, gnoj izkudati in kje deleč preč sožgati, parst izkopati in kam dobro zakopati, in namesto poderte štale naj si gospodar napravi novo.“

Kar kožo smerkovega ali červivega konja zadeva, je bilo po postavi 28. febr. leta 1851 pripušeno, da se do dobrega očistene smejo porabiti. Ker pa je skušnja učila, da se to ni vselej zgodilo kakor bi bilo imelo biti in se je zavolj tega po taci ne popolnoma opranih kožah kužna bolezen dalje zatrosila, tedaj ta nova postava ukazuje:

„da kože smerkovih in červivih kónj se imajo berž in popolnoma pokončati, to je, križem zverati in potem z merho vred zakopati.“

Po teh postavah se je natanko ravnati, in dotične c. k. gosposke imajo oestro čuti nad tem, da se vse zvesto spolnuje, kakor je predpisano, da se obvarujejo drugi konji teh bolezin, za ktere ni nobenega zdravila in ktere se tako lahko nalezete.

Še nekaj od dragine žita in njenih pravih vzrokov.

Po spisu dr. W. Löbe-a.

Čujmo! kaj ta veljavni mož pravi. Ako je pravo zadel, smemo pričakovati vprihodnje, da ne bomo tako

drazega kruha jedli, kakor smo ga letos in lani. Dr. Löbe piše o tem takole:

Če so kmetijski pridelki prav dober kup, nima od tega ne pridelovavec ne vživavec kaj posebnega dobička; ravno taka pa je, če so kmetijski pridelki in zlasti žito zelo dragi. Še huja kakor cena je pa vendar dragina sploh za vse ljudstva, zakaj, če je žito zelo drago, je slaba večidel za vse kmetovavce zato, ker takrat ga imajo le malo prodati ali pa celó nič; še huja je pa takrat za tiste, ki morajo žito kupovati za živež.

Gotovo je tedaj, da prenizka kakor previsoka cena ni dobra za občinstvo, in da na vse strani je srednja cena naj boljja.

Vprašanje pa je sedaj: kaj je tega krivo, če je žito zelo drago?

Pervič je očitno, da vsaka stvar se takrat podraži, kadar je je malo; kakor pri vsakem blagu se tudi pri žitu cena ravna po obilnosti ali po pomanjkanju, in po tem, ali je dosti ali malo kupca. Če so žitne zaloge majhne, če je tedaj za pičli pridelk dosti kupca, gré cena čedalje višje, — če so pa zaloge obilne in žita dosti na ponudbo, pa gré cena čedalje nižje.

Sedaj pa je vprašanje: zakaj je žita premalo? Odgovor na to je prav lahak. Žita je malo, če se ga malo pridelalo. Al še nekaj drugega je, kar množi pomanjkanje in podražuje žitno ceno, in to je, če se — krompirja premalo pridelalo. Krompir je dan današnji posebno za nižje stanove tako potreben in skor še bolj potreben kakor žito za kruh, in odtod tudi pride, da poskoči žitna cena, čeravno se je žita dosti pridelalo, ako je pa bila slaba letina za krompir. Če krompirja ni, se vé da ga mora žito nadomestovati; po tem takem se žita več povžije in več pokupi, in to dela čedalje večjo dragino. Če pa je bila slaba letina za žito in krompir; potem pa znori žitna cena celó tako, da gorje bolj revnemu ljudstvu!

Krompir je tedaj pomočnik v nadlogah, on je pravi brambovec zoper dragino, po njem se ravna cena marsikakega živeža. Pač se nam naslednikom naših starih očetov zdaj hudo vtépa njih prvo neumno zaničevanje krompirja, s katerim so ga psovali „prešičjo jéd“ tako, da še dandanašnji bi se mi mogli sramovati njih neumnosti, ako bi jim v družih rečeh enaki ne bili — in bi tudi mi ne bili takošni terdoglavci zoper marsikaj novega, kar se nam dandanašnji priporoča, kakoršni so oni bili, ko so, še ni tega 80 let, zaničevali takrat nov krompir.

Ker se je tedaj letos krompir povsod dobro obnesel, in ker od nikodar ni slišati, da bi mu bila bolezen zelo škodovala, smemo po tem takem pričakovati, da bomo vprihodnje bolji kup kruha jedli kakor pretekla leta in da se tiste pošasti nimamo bati, ktera rogovili nekterim malo brihtnim ljudem pod imenom „žitna odertija“ po glavi. Naj je le pridelk zadošten, nobeden nam ne bo dragine delal, — naj je le živine dosti, nobeden nam ne bo mesa drago prodajal!